

Müzik Eğitiminde Çocuk Edebiyatı ve Geleneksel Olandan Yola Çıkmak

Children's Literature in Music Education and Walking the Path Starting From the Tradition

Esra YÜCESAN

Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü,
Sinop, Türkiye

ÖZ

Bu araştırmada okul öncesi dönem müzik eğitiminde çocuk edebiyatı yazınından yararlanırken geleneksel içeriklere sahip kaynaklardan faydalanmanın önemine değinilmiş, buna yönelik olarak hazırlanmış örnek bir etkinlik planı ayrıntılı olarak paylaşılmıştır. Bu amaçla geleneksel Türk El Sanatları'ndan "kilim desenlerini" konu alan "Ayşe'nin Kilimleri" adlı resimli öykü kitabı müzik etkinlikleri için bir materyal olarak ele alınmıştır. Araştırmada, çocuk edebiyatının nitelikli eserlerinin, gerek sahip oldukları görsellerin dinamikleri (renkler, tarz, çizgiler vb.) gerekse metin içeriği ile okul öncesi dönem müzik eğitimi uygulamalarında öğrencilerin dikkatini çekebilecek, okul öncesi dönem müzik eğitimini yürüten öğretmenler için özgün ve yaratıcı etkinlik süreçleri tasarlamakta ilham kaynağı olabilecek, kazanımlara ulaşmada güçlü, çok boyutlu ve zengin öğretici niteliklere sahip etkin materyaller olabileceği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, okul öncesi dönem müzik eğitimi, müzik eğitimi, öğretmen yetiştirme

ABSTRACT

This research aims to reveal the importance of using the children's literature and utilizing sources with traditional content in preschool music education, and within this respect, a sample lesson plan has been prepared and shared in detail. For this purpose, the picture story book named "Ayşe'nin Kilimleri" which is about "rug patterns" from traditional Turkish Handicrafts, has been selected as a course material. It has been observed in this research that the qualified works of the children's literature has the potential to be effective materials –thanks to its dynamics of the visuals (e.g., colors, style, and lines) and the text content– which can attract the attention of students in preschool music education practices and be an inspiration for teachers who conduct preschool music education to design original and creative activity processes also serve as effective materials with powerful, multidimensional, and rich instructive qualities in reaching the gains.

Keywords: Children's literature, early childhood music education, music education, teacher training

Giriş

Müzik Eğitimi ve Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğa ulaşmada ve çocuğun çeşitli etkinliklere olan ilgisini yüksek tutmada sağladığı avantajlar, müzik eğitimi süreçlerinde de bu eserleri bir öğretim materyal olarak değerli kılmaktadır. Bu eserler, sahip oldukları içerikleri ile çocukların çok boyutlu olarak yetişmelerine katkı sağlarken, müzik eğitiminin hedeflediği kazanımlara ulaşmada da etkin bir eğitim-öğretim aracı olabilmektedir.

Çocukların hayal gücünü ve kelime dağarcığını geliştirme, zevk verme gibi pek çok fayda sağlayan çocuk edebiyatı yazını, özellikle dinamik ve entegre bir müzik dersi yürütmede güçlü bir materyal olabilmektedir (May ve ark., 2017, s. 5). Hikayeler ve şiirler müzikal kavramları ve becerileri öğretmek için anahtar bir stratejik araç olarak kullanılabilir. Bu araçların kullanımı ile öğrenciler daha fazla yazma, kelime bilgisi edinme ve edebiyat deneyimi yaşamaya yönlendirilebilir (Eppink, 2009, s. 19). Cardany (2013)'e göre birçok çocuk kitabı, çocuklara okunmak yerine söylenecek resimli şarkılardır (s. 39) ve günümüz çocuk kitapları seçkisi müzik eğitimcileri tarafından keşfedilmeyi bekleyen bir hazine olarak görülebilir (Fallin, 1995, s. 24).

Geliş Tarihi/Received: 03.02.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 25.08.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 13.10.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Esra YÜCESAN
E-mail: esrayucesan@sinop.edu.tr

Cite this article as: Yücesan, E. (2023). Children's literature in music education and walking the path starting from the tradition. *Art Vision*, 29(51), 154-161.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Çocukların müzik eğitimi süreçlerinde çocuk edebiyatının kullanımına yönelik araştırmalar ve örnek uygulamalar, ulusal ve uluslararası çalışmalar ile her geçen gün çoğalmakta ve alan yazına dahil olmaktadır (Cardany, 2012a; 2012b; 2015; 2017; Calogero, 2002; Erim & Deniz, 2021, s. 67-108; May ve ark., 2017; Milli & Özyoğurtcu, 2017). Calogero (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırmada müzik ve çocuk edebiyatının birleştirilmesi incelenmekte ve buna yönelik çeşitli uygulama örneklerine yer verilmektedir. May ve ark. (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırma ise Barb Rosenstock tarafından yazılan ve Mary Grandpre tarafından resimlenen "Gürültülü Boya Kutusu" isimli resimli öykü kitabının müzik sanatı bağlamında keşfini ve kullanımını amaçlayan çeşitli örnek uygulamaların ayrıntılı olarak paylaşımını içermektedir. Benzer şekilde Cardany (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışma, Britta Teckentrup'un yazdığı "Küçük Kurdun Şarkısı" adlı çocuk kitabının okul öncesi dönem ve ilkokul çağı çocuklarının müzik eğitiminde kullanımını konu edinmektedir. Cardany (2012a; 2012b; 2017) tarafından gerçekleştirilen diğer araştırmalarda da, okul öncesi dönem ve ilkokul çağındaki çocukların şarkı söyleme becerilerine katkıda bulunmak amacı ile müzik etkinliklerinde bir materyal olarak yararlanılabilecek çocuk kitapları ve hikayeleri ile müzik eğitiminde çocuk kitaplarından yararlanmaya yönelik çeşitli uygulama örnekleri ayrıntılı olarak paylaşılmaktadır. Ayrıca Türkiye'de Erim & Deniz (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi dönem müzik eğitiminde çocuk kitaplarından yararlanmaya yönelik uygulama örneklerine yer verilmektedir. Benzer şekilde Milli & Özyoğurtcu (2017) "Orffestra" isimli kitapta, müzik etkinliklerinde Orff Schulwerk Yaklaşımı temelli uygulamalar içinde bir materyal olarak çocuk kitaplarından yararlanmaya yönelik örnek çalışmalara yer vermektedir. Alan yazın incelendiğinde, bu çalışmalara ek olarak okul öncesi dönem müzik eğitimi süreçlerinde çocuk edebiyatının kullanımı Türkiye'de ve dünyada halen gelişimini sürdüren ve farklı etkinlik örneklerinin paylaşımına ihtiyaç duyulan bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle çocuk edebiyatı eserleri içinde klasik olmayı başarmış dünyaca ünlü eserlerin yanı sıra ulusal, güncel eserlerin de takip edilmesi ve bu eserlerin müzik eğitimi süreçlerine uygunluğunun incelenmesi, örnek uygulamalar ile tanıtılması önem kazanmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemleri kullanılarak algıların ve olayların doğal ortamda, bütüncül ve gerçekçi bir biçimde ortaya koyulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 1999, s. 10). Coffey & Atkinson (1996) ve Wolcott, (1994)'a göre nitel araştırmada yazılı doküman ve belgelerin çözümlenmesi; gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemlerle elde edilen bilgilere destek amaçlı kullanılan bir bilgi toplama yöntemidir. Nitel araştırmada toplanan ve çeşitlilik gösteren bu bilgiler; resimler, dokümanlar ve diğer grafik sunumlar (tablolar, çizimler gibi) olarak da örneklenebilir (Akt. Yıldırım, 1999, s. 10).

Bulgular

Erken Dönem Müzik Eğitiminde Geleneksel Olandan Yola Çıkmak

Müzik eğitimine yönelik süreçlerde kullanılan materyalleri seçerken dikkatle üzerinde durulması gereken hususlardan biri de çocuğun kendi kültüründen yola çıkmaktır. Çocuk, müzik ve kültür ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, müzik eğitimi süreçlerinde öncelikli olarak çocuğun kendi kültürel yaşantılarından,

oyunlarından, sanat eserlerinden yararlanmanın önemi ve gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Wang (2013)'a göre çocuğun, ancak kendi kültürüne ait sağlam kaynaklara dayanan ürünlerle oynadıktan sonra diğer kültürlerle yönelmesi önerilebilir. Böylece kültürel boyut yaygınlaşarak global bakış açılarına doğru bir açılım söz konusu olur (Akt. Erim & Deniz, 2021, s. 75). Bu bağlamda Türkiye'de geleneksel sanatların bir ürünü olan Anadolu kilimleri de, çocukların sanat eğitimi ve özellikle müzik eğitimi süreçlerinde faydalanılabilecek, kendi kültürlerinin bir parçası olan, önemli, işlevsel ve ilgi çekici bir eğitim materyali olarak değerlendirilebilir.

Kilim, Türk Dil Kurumu tarafından "divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Anadolu'da kilimler, konar göçer yaşamın kalıcı kayıtlarıdır ve halk arasında sözsüz bir iletişim aracıdır (Oyman, 2019, s. 5-20). Felsefi ve estetik değerlerle zenginleştirilmiş olan kilimler, Anadolu Selçuklularından bugüne kırsal yaşamı sürdüren Yörük ve Türkmen kadınları tarafından dokunmuş, motif ve renkleri, işlevselliği ile Batı sanatının da ilgi odağı olmuştur (Uğurlu, 2018, s. 8). Bugün kilimler farklı sanat dallarına yönelik çalışmalarda da ilham kaynağı olmaya, yapısal ve sanatsal olarak incelenmeye devam etmektedir (Aydın, 2009; Balkanal, 2019; Çoruhlu & Alkan, 2019; Ekinci, 2020; Taylan, 2021). Anadolu kilimleri, üzerlerindeki motifler aracılığıyla Türk ulusunun duygu, düşünce ve gözlemlerini sonraki nesillere aktarmak gibi önemli bir role de sahiptir. Motifler kompozisyon, desen ve dokuyanların ifade etmek istedikleri anlamla bir dil haline gelirler ve bu özellikleri ile önemli birer tarihi ve görsel belge niteliği taşırlar (Oyman, 2019, s. 6-11).

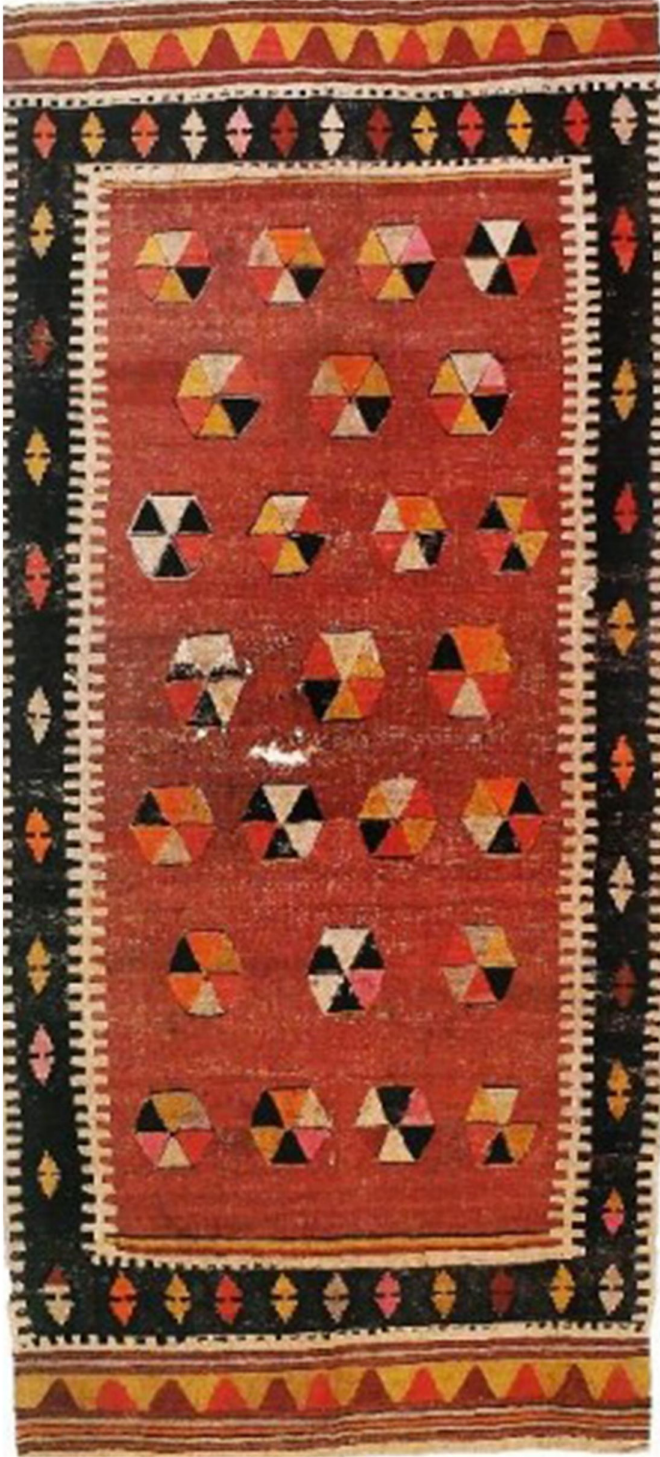
Kilimler, sahip oldukları görsel, tarihi zenginlik ve sanatsal güç ile müzik eğitimi süreçlerinde de eğitimcilerle ilham kaynağı olabilecek niteliktedir. Çünkü kilimlerde yer verilen motifler, çocuklarla müzik eğitiminde kullanılan grafik notasyonları anımsatan kompozisyonlara sahiptir. Örnek olarak ardı ardına sıralanan aynı motifler toplu çalma ve söyleme çalışmalarında bizler için bir ostinatoyu oluşturmakta bir çıkış noktası olabilir. Bu motife eşlik eden paralel motifler de eş zamanlı düşünüldüğünde çoksesli çalma-söyleme-hareket-dans uygulamaları için yaratıcı bir ilham kaynağı ve başlangıç noktası olabilir (Görsel 1).

Alan yazın göz önünde bulundurulduğunda, çocuklar için müzik etkinlikleri tasarlarken, onların gelişimlerine sağladığı çok boyutlu katkılardan ötürü çocuk edebiyatından ve sahip olduğu felsefi, kültürel, sanatsal değerlerden ötürü kilimlerden faydalanılabileceği düşünülmüştür. Bu amaçla erken dönem müzik eğitiminde çocuk edebiyatından yararlanmaya yönelik örnek eser olarak Anadolu kilimlerini konu alan bir resimli öykü kitabından yararlanılmıştır.

Ayşe'nin Kilimleri

Sarıca'ya (2020) ait olan "Ayşe'nin Kilimleri" adlı resimli öykü kitabı, Anadolu'da yaşayan Ayşe isimli bir kız çocuğunun ailesindeki kadınların kilim dokuma süreçlerini, kilimlerinde yer verdikleri motifleri, dokuma tezgahlarını, kilim dokurken söyledikleri geleneksel türkülerin özelliklerini öykü metnine eşlik eden ilgi çekici görseller aracılığı ile aktarmaktadır. Eser, sahip olduğu kurgu ile çocukların müzik eğitiminde geleneksel müzik örnekleri ile tanışmalarını, görsel olarak tanıtılan motif örnekleri aracılığı ile de çeşitli yaratıcı müzikal ifadeler geliştirebilmelerini destekler niteliktedir. Bununla birlikte öykü kitabında yer alan "türkülerle yönelik genel bilgilerin" geliştirilmeye ve dönüştürülmeye uygun olduğu düşünülmüştür. Bu amaçla eserde türkülerin "ölüm, ayrılık ve yoksulluk" temalarını konu aldığına yapılan vurgu -türkülerin konu içeriğinin zenginliği ve çocukların hazır bulunuşluk düzeyleri göz

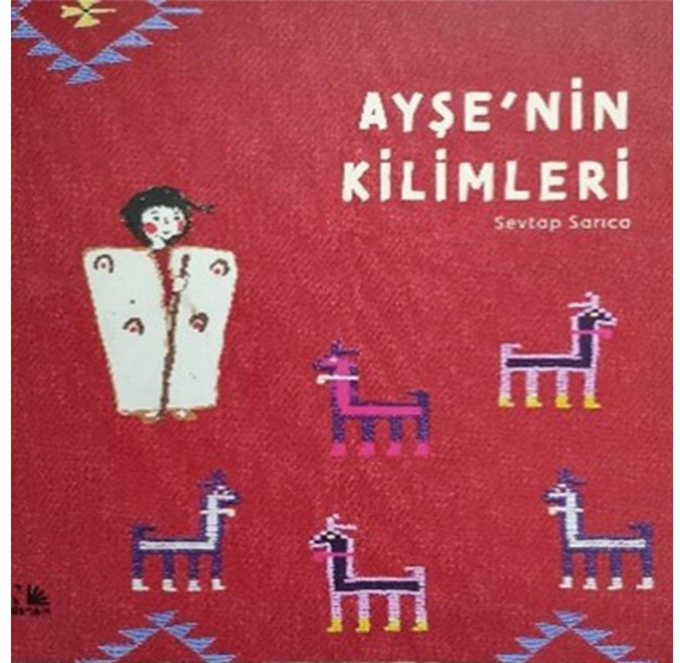

Görsel 1.
Orta Anadolu, 1850 Civarı (Kreissl, 2000, aktaran Uğurlu, 2018, s. 9)

önünde bulundurulmuş- daha geniş bir kapsamda değerlendirilmiş; yaşam, sevgi ve doğa temaları olarak ele alınmış ve çocuklara bu şekilde aktarılması önerilmiştir. Böylelikle 6 yaş grubu çocukların Türk geleneksel müzik türünün nitelikli örnekleri ile tanışmalarını ve yaratıcı yollar aracılığı ile yaratıcı müzikal ifadeler geliştirebilmelerini esas alan bir planlama yapılmıştır (Görsel 2).

Okul öncesi dönem müzik eğitim sürecinde bir materyal olarak "Ayşe'nin Kilimleri" resimli öykü kitabının kullanıldığı müzik

Görsel 2.
"Ayşe'nin Kilimleri" Resimli Öykü Kitabı Kapak Görseli (Sarıca, 2020).

etkinliği örnek uygulama planına aşağıda ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Etkinlik planı tasarlanırken Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı (2013) tarafından belirlenmiş olan okul öncesi eğitim programı kapsamında yer alan kazanım ve göstergeler esas alınmıştır.

Etkinlik Adı: Hareketli ve Sesli Kilimler

Etkinlik Çeşidi: Türkçe, Hareket ve Müzik (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

Yaş Grubu: 60-72 ay

Süre: 25-30 dk. x4

Kazanımlar ve Göstergeleri:

Bilişsel Gelişim

Kazanım 1. Nesne/durum olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.)

Dil Gelişimi

Kazanım 2. Sesini uygun kullanır. (Göstergeleri: Konuşurken/şarkı söylerken nefesini doğru kullanır. Konuşurken/şarkı söylerken ses tonunu, hızını ve şiddetini ayarlar.)

Kazanım 5. Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşma sırasında göz teması kurar. Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Konuşmayı başlatır, konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.)

Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir. (Göstergeleri: Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar. Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamlarını söyler.)

Kazanım 8. Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.)

Kazanım 10. Görsel materyalleri okur. (Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyalleri açıklar. Görsel materyallerle ilgili sorular sorar. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.)

Sosyal ve Duygusal Gelişim

Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)

Kazanım 9. Farklı kültürel özellikleri açıklar. (Göstergeleri: Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler.)

Kazanım 14. Sanat eserlerinin değerini fark eder. (Göstergeleri: Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.)

Motor Gelişim

Kazanım 5. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder. (Göstergeleri: Bedenini, nesnelere ve vurmaları kullanarak ritim çalışması yapar. Basit dans adımlarını yapar. Müzik ve ritim eşliğinde dans eder. Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.) (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013, s. 20-33).

Materyaller: Ayşe'nin Kilimleri (Sarıcı, 2020) adlı öykünün anlatımı için hazırlanmış öykü kartları, farklı renk ve dokularda yün ip yumakları, keçeler (A4 ölçülerinde ya da istenilen farklı ölçülerde olabilir), makas, geleneksel müzik türünde enstrümantal eserlere ait kayıtlar ve müzik çalar.

Sözcükler: Kilim, yün ip, doğal boya (bitki kökünden elde edilen), dokuma tezgâhı, desen-motif, kepenek (çoban kıyafeti).

Kavramlar: Yaratıcı hareket parametrelerinden yön ve seviyeler (yanımda, önümde, arkamda, aşağıda, yukarıda), ses doğaçlaması, hareket eşlikli şarkı söyleme.

Ön Hazırlık

Öykü kartlarımızı hazırlayalım

Resimli öykülerin anlatımında çocukların ilgisini çekebilecek farklı öykü anlatım tekniklerinden yararlanılabilir. Pazen tahta kartı ve figürler ile anlatım, kukla ile anlatım, öykü kartı ile anlatım, televizyon şeridi ile anlatım bu tekniklere örnek olarak gösterilebilir (Olgan, 2019, s. 239–249). Bu uygulamada öykünün çocuklarla paylaşımına yönelik olarak öykü kartı ile anlatım tekniğinden yararlanılabilir. Bu teknikten faydalanarak anlatım yapılması, çocukların öyküye olan ilgisini artıracaktır.

Bunun için öncelikle öykü kitabının çocuklarla paylaşılacak istenen görselleri kopyalanır. Oluşturulan kopyaların, çocukların dikkatle görebileceği büyüklükte olmasına özen gösterilir. Bu kopyalar, çeşitli boyalar ile renklendirilir ve her biri öykünün konu akışına göre numaralandırılır. Oluşturulan görseller ayrı ayrı olacak şekilde sert bir karton üzerine yapıştırılır ya da sert bir şeffaf kaplama ile kaplanır. Böylelikle okuma esnasında bükülmeleri sağlanır. Her bir öykü kartının arkasına, karta ait olan öykü metni yazılır (Tekniğin kullanımına yönelik olarak bkz. Olgan, 2019, s. 247). Hazırlanan bu öykü kartlarından yararlanılarak öykü anlatımı gerçekleştirilir.

Öğrenme süreci

1. Etkinlik

1.1. Öncelikle çocuklara kitabın ön kapağı gösterilerek, onlardan konusu hakkında tahminde bulunmaları istenir. Bunun için,

birlikte kapak resmi incelenebilir. Ardından kitabın arka kapağı gösterilerek yazarı ve çizeri hakkında bilgi verilir. Çocuklar daha önce bu yazar ve çizere ait farklı bir eseri okumuşlarsa, arkadaşları ile bunu paylaşabilirler. Yazar ve çizerin kitaplarından hoşlanıp hoşlanmadıklarını ifade edebilirler. Çocuklara bu paylaşımları için fırsat tanınır. Böylelikle çocukların kişisel edebiyat beğenilerinin gelişimine katkı sağlanabilir.

1.2. Öykü kartları kullanılarak öykü anlatılır. Anlatım esnasında öykünün genel akışından uzaklaşmadan çocukların görseller hakkında konuşmalarına fırsat verilir. Çocukların isteğine bağlı olarak öykü anlatımı tekrar edilebilir.

1.3. Öykünün sonunda öğretmen çocuklara bu öyküye ait bir tekerleme bildiğini söyler ve bu tekerlemeyi hareket eşliği ile seslendirir. Ardından çocukların da hareket eşlikli olarak tekrar etmelerini sağlar (Bu uygulamada alternatif olarak hareket eşliği çocuklarla birlikte de tasarlanabilir). Her cümleye uygun hareket eşliği parantez içinde açıklanmıştır.

İpler sıra sıra tezgâha dizilir

(Dokuma tezgahındaki ipler canlandırılır)

Bütün yumaklar tepesine asılır

(Eller havada ip yumağı tutar formda sallanır)

Tıngır mıngır, tıngır mıngır,

(Seslendirmeye uygun tempoda, cümle boyunca birim vuruşlarla eller dizlere vurulur ve ardından el çırpılır)

Tıngır mıngır

(Seslendirmeye uygun tempoda, birim vuruşlarla eller dizlere vurulur ve el çırpılır),

Rap rap rap

(Seslendirmeye uygun tempoda, birim vuruşlarla ayaklar yere vurularak eşlik edilir)

Etkinlik sonunda çocuklardan evlerinde ya da çevrelerinde gördükleri kilim desenlerini -bir sonraki çalışmada arkadaşları ile paylaşmak üzere- incelemeleri istenir.

Değerlendirme: Aşağıda yer verilen değerlendirme soruları, okuma etkinliği sonrasında (Okuma etkinliği sırasında da önemli yerlere yönelik farkındalık kazandırmak için sorular yöneltilebilir) çocuklara yöneltilir ve her çocuğun düşüncelerini ifade etmesi için gerekli zamanın tanınmasına özen gösterilir.

- Bu öyküyü sevdiniz mi?
- Öyküde en çok neyi sevdiniz?
- Ayşe'nin annesi ve nineleri kilim dokurken ne hakkında konuşuyorlardı?
- Ayşe, annesi ve ninelerinin kilim dokurken anlattıkları hikayeleri dinlerken ne düşünüyordu?
- Kilim dokurken kullanılan yünler nasıl farklı renklere boyanıyordu, boyalar neden elde ediliyordu?
- Ayşe, annesi ve nineleri kilim motifleri ve renkleri hakkında konuşurken ne düşünüyordu?
- Ayşe'nin annesi ve nineleri kilim dokurken türküler söylüyorlardı. Bu türküler nelerden bahsediyordu, hatırlıyor musunuz?
- Ayşe nasıl bir yolculuğa çıktı? Bu yolculukta neler gördü? Bu yolculukta Ayşe'ye kimler eşlik etti?
- Uyandığında Ayşe neyi fark etti?

- Öykünün tekerlemesini sevdiniz mi? Etkinliğimizi bitirmeden önce bir kez daha tekrar etmek ister misiniz? (Çocukların isteği doğrultusunda tekerleme tekrar seslendirilebilir) Değerlendirme sürecinin tamamlanmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

2. Etkinlik

2.1. Bir önceki çalışmada öğrenilen tekerleme seslendirilerek etkinliğe başlanır.

2.2. Sınıfa farklı büyüklüklerde, farklı renklerde yumaklar getirilir. Çocuklarla yumaklar hakkında konuşulur (Renkleri, büyüklükleri, dokuları vb.). Ardından onlara şu sorular yöneltilir;

- Bedeninize bir ip yumağını canlandırabilir misiniz?
- Peki siz bir yumak olsaydınız ve çözülmeye başlasaydınız bunu nasıl canlandırırdınız?

Çocukların bu soruları yanıtlamaları için gereken zaman tanınır. Her çocuğun kişisel doğaçlamasına, canlandırmasına izin verilir ve her biri süreç içinde desteklenir. Çocuklara yaratıcı dans doğaçlaması için aşağıdaki soru yöneltilir ve müzik eşlikli yaratıcı dans doğaçlaması yapmaları sağlanır;

- Yumaklar sizce nasıl dans eder, gösterebilir misiniz? (Bu esnada tıpkı kilimler gibi Anadolu'da yaygın olarak kullanılan "bağlama" enstrümanına ait enstrümantal bir eserden yararlanılabilir).

2.3. Çalışmaya getirilen yumaklar -her çocuğa bir tane olacak şekilde- çocuklara dağıtılır. Öğretmen çocuklara "bir önceki etkinlikte olduğu gibi dans etmeye devam edeceklerini" söyler. Ancak bu defa dans süresince oyun oynayacaklarını ve bunun için de yumaklarını ellerinde tutmaları gerektiğini belirtir. Bu amaçla etkinlik süresince çocuklara farklı yönergeler verilir; Yumağım ellerimde, yumağımı takip ediyorum, yumağım aşağıda-yukarıda, yumağım önümde-arkamda, yumağım yanımda, yumağım yerde vb.. Böylelikle çocukların dans doğaçlaması yaparken mekânda seviyeleri ve yönleri fark etmeleri desteklenir.

2.4. Çocuklara, ilgili sayfaya ait öykü kartı kullanılarak öyküde yer alan örgü tezgâhı gösterilir. Bu örgü tezgâhı ile ne yapıldığı hakkında sohbet edilir. Öğretmen bu tezgâhın çalışırken nasıl ses çıkarıyor olabileceği sorar ve çocukların buna yönelik olarak ses doğaçlamaları yapmalarını destekler. Ardından bu kişisel doğaçlamalardan yararlanarak tüm sınıfın katılımı ile ortak bir ses doğaçlaması belirlenir ve toplu olarak seslendirilir.

Öğretmen seslendirme sonrası çocuklara örgü tezgâhının nasıl hareket ediyor olabileceği sorar ve bu hareketi bedenleri ile canlandırmalarını destekler. Ardından bir önceki çalışmaya benzer şekilde tüm sınıfın katılımı ile ortak bir hareket doğaçlaması belirlenir. Son olarak çocukların ortak katılımı ile tasarlanan ses doğaçlaması ve hareket doğaçlaması birleştirilerek örgü tezgâhı toplu olarak canlandırılır (Bu etkinlik süresince örgü tezgâhına dair ayrıntıları hatırlamak üzere öykünün resimlerinden yararlanılabilir).

Değerlendirme: Aşağıda yer verilen değerlendirme soruları yaratıcı hareket ve dans etkinliği sonrasında çocuklara yöneltilir ve her çocuğun duygularını, düşüncelerini ifade etmesi için gerekli zaman tanınır;

- Yün ip yumaklarıyla dans etmek nasıldı? Daha önce yün ip yumakları ile dans etmiş miydiniz?
- Bir yumağı canlandırmak kolay mıydı, zor muydu?
- Dokuma tezgâhını canlandırmak kolay mıydı zor muydu?
- Dansınıza eşlik eden müziği beğendiniz mi? Bu müzikte hangi enstrümanın sesini duydunuz?

Değerlendirme sürecinin tamamlanmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

3. Etkinlik

3.1. Bir önceki etkinlikte öğrenilen tekerleme seslendirilerek etkinliğe başlanır.

3.2. Çocuklarla birlikte öykü kartları kullanılarak ilgili sayfalarda yer alan kilim motifleri incelenir (Görsel 3).

Etkinlik öncesinde bu kilim motiflerinden birkaçının yer aldığı küçük kartlar oluşturulur. Bunun için öykünün orijinal görsellerinden yararlanılarak kopyalar oluşturulabilir (Görsel 4).

Her bir çocuğun hazırlanan kartlardan birini seçmesi-alması sağlanır. Çocuklardan kartlarda yer alan motifleri incelemeleri istenir. İnceleme esnasında Aysel'in dansı ile kilim motifleri arasındaki bağa, benzerliklere dikkat çekilir.

Geleneksel enstrümantal bir müzik belirlenir ve çocuklarla bu müzik eşliğinde sınıfta gezinilir. Bu esnada çocuklardan incelemiş oldukları motifleri -hayali olarak- parmakları ile gökyüzüne çizmeleri istenir. Ardından ayakları ile sınıfın zeminine çizmeleri istenir

Görsel 3.

Örnek Görsel (Sarıca, 2020).

Görsel 4.
Örnek Görseller (Sarıca, 2020).

(Bu yaratıcı hareket çalışması bedenın farklı bölümleri -dirsekler, eller, kalça, kollar vb.-kullanılarak çeşitlendirilebilir). Motiflerin tüm çocuklar tarafından dikkatlice incelendiğinden emin olduğunda müzik durdurulur ve onlara şu sorular yöneltilir;

- Bu motifleri -daha önce de yaptığımız gibi- seslendirebilir miyiz?

Çocukların motif çizgilerini yorumlayarak ses doğaçlamaları yapmaları desteklenir.

3,3. Her bir çocuğun ses doğaçlaması dinlendikten sonra onlara keçe panolar ve yün ipler verilir. Bu ipleri kullanarak (keserek ya da bütün halde şekil vererek) keçe pano üzerinde kilim motifleri oluşturmaları desteklenir. Bu motifler bir sonraki çalışmada kullanılmak üzere saklanır (Görsel 5).

Değerlendirme: Aşağıda yer verilen değerlendirme soruları yaratıcı hareket ve dans etkinliği sonrasında çocuklara yöneltilir ve her çocuğun duygularını, düşüncelerini ifade etmesi için gerekli zaman tanınır;

- Kilim motiflerini beğendiniz mi?
- Kilim motifini bedeninin hangi bölümü ile çizdiğini hayal etmeyi daha çok sevdi? Neden?
- Kilim motifini seslendirirken neye/nelere dikkat ettin?
- Kendi kilim motifini oluşturmak nasıl hissettirdi? (Zor muydu? Kolay mıydı? Keyifli miydi? vb.) Değerlendirme sürecinin tamamlanmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

4. Etkinlik

4,1. Bir önceki etkinlikte öğrenilen tekerleme seslendirilerek etkinliğe başlanır.

4,2. Çocuklardan, bir önceki etkinlikte oluşturmuş oldukları kilim motiflerini incelemeleri ve tıpkı daha önce yapmış oldukları gibi motiflerden yola çıkarak ses doğaçlamaları yapmaları istenir.

4,3. Öğretmen çocuklara "son olarak seslendirmeyi sınıfta yapacaklarını" söyler. Öncelikle hep birlikte ilk etkinlikte öğrenmiş oldukları tekerleme seslendirilir. Ardından bir öğrencinin, tasarladığı kilim motifini seslendirmesi sağlanır. Bu seslendirme bittiğinde tekrar topluca tekerleme seslendirilir ve her defasında yeni bir çocuğun kişisel motif seslendirmesi (ses doğaçlaması) araya yerleştirilir. Böylece "abacada..." formunda gerçekleştirilen seslendirme çalışması tamamlanır. Bu esnada toplu söylemenin "hareket eşlikli olarak" yapılmasına özen gösterilir. Tüm çocukların bireysel ve toplu katılımı sağlandığında etkinlik sonlandırılır.

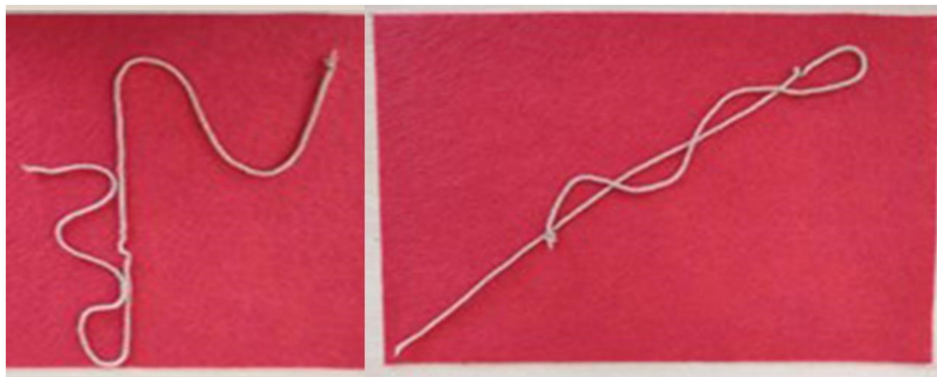
Değerlendirme: Aşağıda yer verilen değerlendirme soruları yaratıcı hareket ve dans etkinliği sonrasında çocuklara yöneltilir ve her çocuğun duygularını, düşüncelerini ifade etmesi için gerekli zaman tanınır;

- Ayşe burada olsaydı, ona ne söylemek ya da ne sormak isterdiniz?
- Öykü ile müzik yapmayı sevdi mi?
- Müzik etkinliklerimizde farklı öyküleri de kullanmak ister misiniz?
- Müzik etkinliklerimizde incelememiz, okumamız için bir resimli öykü öneriniz var mı?
- Bana söylemek ya da sormak istediğiniz bir şey var mı?

Değerlendirme sürecinin tamamlanmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

Tartışma

Bu araştırmada okul öncesi dönem müzik eğitiminde çocuk edebiyatı yazınından yararlanırken geleneksel içeriklere sahip kaynaklardan faydalanmanın önemine değinilmiş, buna yönelik olarak

Görsel 5.
Örnek Görseller (Yücesan, 2022).

hazırlanmış örnek bir etkinlik planı ayrıntılı olarak paylaşılmıştır. Bu amaçla geleneksel Türk El Sanatları'ndan "kilim desenlerini" konu alan "Ayşe'nin Kilimleri" adlı resimli öykü kitabı bir öğretim materyali olarak ele alınmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen etkinlikler Ayşe'nin Kilimleri (Sarıca, 2020) isimli resimli öykü kitabının; müzik eğitimi sürecinde özellikle 'yaratıcı hareket-dans uygulama alanına yönelik hareket doğaçlaması çalışmalarında, şarkı söyleme ve ses doğaçlamalarına yönelik uygulamalarda ve müzik kültürü gelişimine yönelik olarak Türk Halk Müziği'nin nitelikli örneklerinin tanıtılmasında' bir öğretim materyali olarak destekleyici öğretim imkanları sunar nitelikte olduğunu ortaya koymuştur. Benzer bulgular ulusal ve uluslararası araştırmalarda da görülmektedir (Calogero, 2002; Cardany, 2012a, 2012b, 2015, 2017; Erim & Deniz, 2021, s. 67-108; May ve ark., 2017; Milli & Özyoğurtcu, 2017).

Bu araştırmada etkinlikler yoğunluklu olarak erken dönem müzik eğitiminin yaratıcı hareket/dans ve ses eğitimi boyutuna yönelik tasarlanmıştır. Resimli öykü kitabının görsel zenginliğinin bu uygulamalar için kullanılabilir ilgi çekici materyaller sunduğu düşünülmüştür. Alan yazın her bir resimli öykü kitabının bir öğretim materyali olarak erken dönem müzik eğitiminin farklı boyutlarına yönelik kullanılabilirliğini göstermektedir. Cardany (2012b, 2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar çocuk edebiyatı aracılığı ile çocukların şarkı söyleme becerilerini geliştirmeyi hedefleyen planlamaları içerirken, Erim ve Deniz (2021) çalışma planlarında müzikal olarak çok boyutlu (çalgı çalma, yaratıcı hareket/dans ve şarkı söyleme gibi) uygulamalara yer vermektedir (s. 67-108). Milli ve Özyoğurtcu (2017) ise erken dönem müzik eğitiminde çocuk edebiyatından bir materyal olarak faydalanırken planlarını Orff Schulwerk Yaklaşımı prensipleri üzerine temellendirmişlerdir. Erken dönem müzik eğitiminde çocuk edebiyatından yararlanmaya yönelik gözlenen bu farklı yaklaşım biçimleri, çocuk yazınına dair mevcut kaynak zenginliği göz önünde bulundurulduğunda çok sayıda ve çeşitte müzikal uygulamanın planlanabileceğini ortaya koymaktadır. Ancak alan yazın incelendiğinde Türkiye'de buna yönelik uygulama örneklerinin ve araştırmaların azlığı göze çarpmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında okul öncesi dönem müzik eğitimi uygulamalarında geleneksel olandan yola çıkmak ve çocuk edebiyatı ilişkisine değinilmiş, buna yönelik olarak düzenlenen örnek müzik etkinlikleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Bu amaçla Türk kültüründe ve geleneksel sanatlarında önemli yere sahip olan "kilimleri" konu alan "Ayşe'nin Kilimleri" (Sarıca, 2020) adlı resimli öykü kitabından yararlanılmıştır. Kitap görsellerinde yer verilen ilgi çekici kilim motiflerinin çocukların ses doğaçlamaları yapmaları için özgün bir araç olabileceği düşünülmüş ve bu motiflerden ses-hareket doğaçlamalarında başlangıç noktası olarak yararlanılmıştır. Bassa (2019)'ya göre çocuk kitaplarındaki resimlerin en önemli niteliği estetik değerleridir (s. 187). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, Türk geleneksel sanatlarının önemli örneklerinden biri olan Anadolu kilim motiflerinin sık sık yer aldığı resimli öykü kitabının, bu özelliği ile çocukların estetik gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu düşünülmüştür. Görülmektedir ki çocuk edebiyatının nitelikli eserleri, gerek sahip oldukları görsellerin dinamikleri (renkler, tarz, çizgiler vb.) gerekse metin içeriği ile müzik eğitimi uygulamalarında eğitimciler için etkin materyaller olabilmektedir. Bu amaçla Türkiye'de daha fazla çocuk edebiyatı eserinin müzik eğitiminde kullanımına yönelik incelenmesi ve bu eserlerden yararlanarak tasarlanan müzik eğitimi

etkinliklerinin örneklendirilmesi, okul öncesi dönem müzik eğitimi süreçlerini yöneten öğretmenlere etkinlik tasarımlarını oluşturmalarında ilham verebilir. Bu araştırma ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Erken dönem müzik eğitim süreçlerinde bir öğretim materyali olarak kilimlerden yararlanılan farklı müzik etkinlik önerileri tasarlanabilir ve yazılı olarak paylaşılabilir.
- Çocuk edebiyatı yazınının okul öncesi dönem müzik eğitiminde bir materyal olarak kullanımının çocukların müzikal gelişimine katkıları deneysel araştırmalarla incelenebilir.
- Okul öncesi dönem müzik eğitiminde bir materyal olarak kullanılacak nitelikli çocuk edebiyatı yazını örnekleri tasniflenebilir ve yazılı olarak paylaşılabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author declare that they have no competing interest.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Aydın, Ö. (2009). Elma (Almıla) elma motifinin halı-kilim dokumaları ve kalıp yazma örneklerindeki kullanımı. *Akdeniz Sanat*, 2(3), 7-23. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/275276>
- Balkanal, Z. (2019). Türk kültürünün değer yargılarını yansıtan kilim motiflerine tasarım açısından alternatif bir yaklaşım; Kaat'ı sanatında uygulamaları. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 341-352. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/702729>
- Bassa, Z. (2019). Çocuk kitaplarında resimleme. In M. Gönen (Ed.), *Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı* (ss. 179-223). Eğitimci Kitap.
- Calogero, J. M. (2002). Integrating music and children's literature. *Music Educators Journal*, 88(5), 23-30. [\[CrossRef\]](#)
- Cardany, A. B. (2012a). Exploring music dynamics through children's literature. *General Music Today*, 26(1), 38-40. [\[CrossRef\]](#)
- Cardany, A. B. (2012b). Read, sing, play, and create a musical storm. *General Music Today*, 25(3), 42-46. [\[CrossRef\]](#)
- Cardany, A. B. (2013). Sound stories for general music. *General Music Today*, 26(3), 39-43. [\[CrossRef\]](#)
- Cardany, A. B. (2015). Music activities for little wolf's song. *General Music Today*, 29(1), 28-31. [\[CrossRef\]](#)
- Cardany, A. B. (2017). Favorite children's books for Vokal exploration and pitch-matching activities. *General Music Today*, 30(3), 22-25. [\[CrossRef\]](#)
- Coffey, A., & Atkinson, P. (1996). *Making sense of qualitative data: Complementary research strategies*. Sage.
- Çoruhlu, T., & Alkan, M. (2019). Sakarya Pamukova halı ve kilimleri. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 13(Özel Sayı), 835-856. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akdenizsanat/issue/49183/621255>
- Ekinci, E. (2020). Kilim dokuma geleneğinin takı sanatında yorumlanması üzerine bir çalışma. *Folklor Akademi Dergisi, Prof. Dr. H. Feriha Akpınarlı Armağan Sayısı, Özel Sayı, 3(Özel Sayı)*, 144-158. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1388899>
- Eppink, J. A. (2009). Engaged music learning through children's literature. *General Music Today*, 22(2), 19-23. [\[CrossRef\]](#)

- Erim, S., & Deniz, A. (2021). Erken çocukluk döneminde nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin müzik eğitimindeki rolü. In M. S. Gönen & F. Alisinanoğlu (Eds.), *Çocuk ve müzik* (pp. 67–108). İzge
- Fallin, J. R. (1995). Children's literature as a springboard for music. *Music Educators Journal*, 81(5), 24–27. [CrossRef]
- May, B. N., Miner, A. B., Young, T. A., & Ingalls, B. G. (2017). Celebrating the arts with the noisy paint box. *General Music Today*, 30(3), 5–12. [CrossRef]
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Milli, Z. M., & Özyoğurtcu, S. (2017). *Orffestra 'bir varmış bir yokmuş' hikayeler ile Orff Schulwerk uygulamaları*. Eğiten Kitap.
- Olgan, R. (2019). Öykü kitabı ve farklı materyaller kullanılarak öykü anlatım yöntemleri. In M. Gönen (Ed.), *Erken çocukluk döneminde çocuk edebiyatı* (pp. 239–249). Eğiten Kitap.
- Oyman, N. R. (2019). Bazı Anadolu kilim motiflerinin sembolik çözümlemesi. *ARIŞ Halı, Dokuma ve İşleme Sanatları Dergisi*, 14, 4–22. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/742582>
- Sarıca, S. (2020). *Ayşe'nin kilimleri* (S. Sarıca, Res.). Nesin Yayıncılık.
- Sarıca, S. (2020). *Ayşe'nin Kilimleri kapak görseli* [Fotoğraf]. <https://www.nesinyayinevi.com/urun/aysenin-kilimleri>.
- Sarıca, S. (2020). *Örnek görsel* [Fotoğraf]. <https://www.nesinyayinevi.com/urun/aysenin-kilimleri>.
- Sarıca, S. (2020). *Örnek görseller* [Fotoğraf]. <https://www.nesinyayinevi.com/urun/aysenin-kilimleri>.
- Taylan, M. (2021). Van'da sanat yapıtı olarak dokunan kilimlerden örnekler. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27(47), 498–508. [CrossRef]
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2022). *Kilim*. 17 Ocak 2023 tarihinde <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı.
- Uğurlu, S. S. (2018). Anadolu kilimlerinde sanatsal değerler. *HARS AKADEMİ Uluslararası Hakemli Kültür-Sanat-Mimarlık dergisi*, 1(1), 1–15. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hars/issue/37666/427749>
- Uğurlu, S. S. (2018). *Orta Anadolu, 1850 civarı* [Fotoğraf]. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hars/issue/37666/427749>
- Wang, C. (2013). Why Orff Schulwerk? In C. C. Wang & D. G. Springer (Eds.), *Orff Schulwerk reflections and directions* (pp. 1–10). GIA Publ.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming qualitative data: Description, analysis, and interpretation*. Sage.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7–17. <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/issue/view/106>
- Yücesan, E. (2022). *Örnek görseller* [Fotoğraf]. Esra Yücesan Kişisel Arşivi.